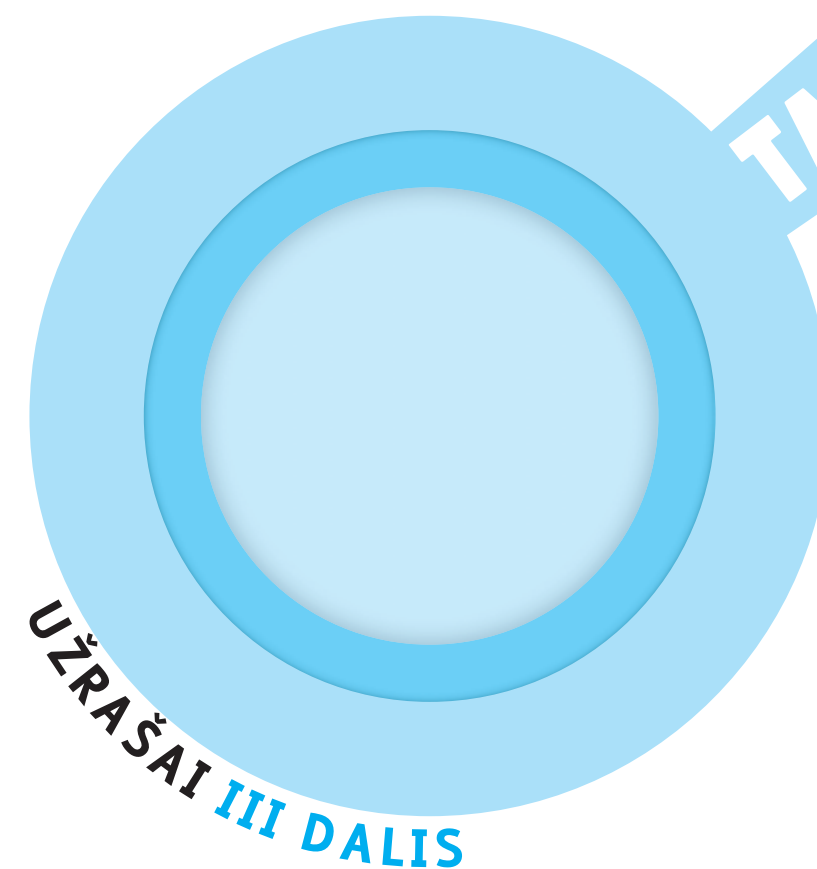

LIETUVIŲ KALBA

4 KLASEI

Vilma Dailidėnienė
Daiva Jakavonytė-Staškuvienė
Nomedą Kasperavičienė

KAU AIŠKINA SAKMĖS?

1. Perskaityk sakmes. Parašyk, kuri sakmė kokį reiškinį paaiškina.

Lietuvių sakmės

Kodėl šuo gauda kiškį

Šuo pasisiuvo batus. Kartą jis susitiko kiškį. Kiškis sako:
– O, kaip tau gerai – turi batus! Duok man juos pasimatuoti.
Šuo davė pasimatuoti batus. Kiškis apsiavęs tuoj ir nudūmė. O šuo liko be savo batų. Nuo to laiko šuo su kiškiu nesugyvena.

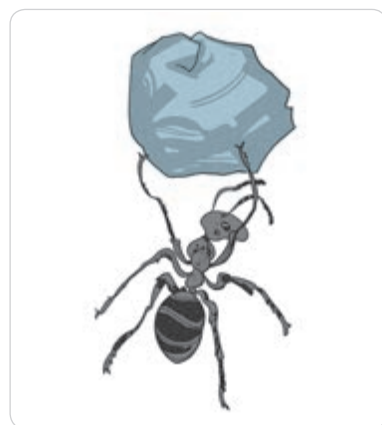
Ši sakmė paaiškina, _____

Skrudėlės ir kranklio ginčas

Vieną dieną ginčijosi skrudėlė su krankliu, kuris iš jų stipresnis. Kranklys sakė, kad galėtų ją praryti. O skrudėlė atsakė:

– Aš pakelsiu tiek alavo^ž, kiek pati sveriu, o tu tiek neįstengsi.

Kranklys kėlė vieną kartą, kitą, bet nepakėlė. Skrudėlė, paėmusi savo gabalą, nors ir sunkiai, bet pakėlė. Keldama net patrūko ir liko tokia persmaugta.

Ši sakmė paaiškina, _____

Ž alavas – baltas arba pilkas geležies sunkumo metalas

Gailestingi medžiai

Kregždės yra greičiausios iš visų paukščių. Kartą paukščiai susirinko pasitarti, kur rasti tokį kraštą, kad tiktų žiemoti. Išsiuntė kregždę, ir ji surado šiltą kraštą. Tuoj visi paukščiai ten išskrido.

Kregždėms buvo lengva skristi, nes jos skrisdamos ir maisto randa, todėl jos atsiskyrė nuo kitų. Viena kregždė susilaužė kojelę, nulėkė į mišką ir sako:

– Kas mane priglaus, nerandu sau vietos.

Kai priėjo prie kadagio, tas ją priglaudė ir pasakė:

– Aš tave pamaitinsiu.

Ir pušis, ir eglė ją guodžia:

– Ateik, galėsi prie mūsų prisiglausti!

Visi kiti medžiai stovi žiemą be lapų už tai, kad nepriglaudė kregždės.

Ši sakmė paaiškina, _____

KAIP KAITOMI VEIKSMAŽODŽIAI?

1. Sakmėje „Gailestingi medžiai“ (p. 7) rask ir pabrauk veiksmažodžius. Juos išrašyk. Nurodyk jų laiką, skaičių ir asmenį.

Yra – es. I., dgs., III asm.;

Išrašytus būtojo kartinio laiko veiksmažodžius pakeisk bendratimi ir būtojo dažninio laiko veiksmažodžiais. Sutartiniu ženklu pažymėk bendraties ir būtojo dažninio laiko veiksmažodžių priesagas.

Susirinko – susirinkti, susirinkdavo.

Įsidėmėk! Išsiusti, išsiuncia, išsiuntė, išsiusdavo, išsius.

2. Perskaityk sakinius. Pabrauk prieveiksmius. Sutartiniu ženklu pažymėk jų priesagas.

* Kiškis vikriai apsiavė šuns batus ir greitai nudūmė. * Skrudėlė savo alavo gabalą nors ir sunkiai, bet pakėlė. * Kregždė greitai surado šiltą kraštą.

KĄ VADINAME SINONIMAIS, KĄ – ANTONIMAIS?

1. Kas yra sinonimai, o kas – antonimai. Užbaik sakinius.

Sinonimai – tai _____
Antonimai – tai _____

2. Parašyk šiems žodžiams antonimus. Gali naudotis po lentele pateikiamu žodžių sąrašu.

gilus – <i>seklus</i>	nuleisti –
juodas –	klausti –
sotus –	susirgti –
šiurkštus –	šviesa –
sausas –	gėris –
šiltas –	pabaiga –
bailus –	dalyba –
minkštas –	teisybė –
pilnas –	sudėtis –
kreivas –	kairėje –
artimas –	žemyn –
juoktis –	anksti –
kilti –	greitai –
stumti –	taip –
imti –	daug –

Blogis, traukti, ne, leistis, verkti, kietas, mažai, pradžia, drąsus, vėlai, lėtai, švelnus, alkanas, baltas, ~~seklus~~, tolimas, šlapias, aukštyn, tamsa, duoti, dešinėje, pakelti, šaltas, atimtis, daugyba, atsakyti, tiesus, melas, tuščias, pasveikti.

3. Rask sinonimus. Juos nuspalvink ta pačia spalva.

darbas

mylėti

pykti

miegoti

stiprus

verslas

pūsti į akį

galvą sukti

ant rankų nešioti

galvoti

tvirtas

amatas

lavinti

mokslinti

tūžti

triūsas

dievinti

snausti

mokyti

galingas

šviesti

mąstyti

drūtas

samprotauti

protauti

širsti

pajėgus

Perskaityk sakinius. Pabrauktiems žodžiams parink sinonimų. Sakinius parašyk. Parinktus sinonimus pabrauk.

- Netoli židinio savo guolyje miegojo rainas katinas.
- Darbas yra žmogaus pragyvenimo šaltinis.
- Emilis ilgai galvojo, kaip nustebinti tėtį.
- Monika labai pyko ant savęs, kad nebaigė pradėto darbo.
- Norint ką nors pasiekti, reikia nuolat mokytis.
- Vidury rugių lauko augo tvirtas ažuolas.

Netoli židinio savo guolyje snaudė rainas katinas.

KOKIE YRA SVARBIAUSI NEGROŽINIO TEKSTO POŽYMIAI?

P. 50–51

1. Rask tekste daiktavardžius. Juos pabrauk.

Kaip ieškoti gintarų?

Gintarų gaudytojai teigia, kad gintarų pajūryje galima rasti bet kuriuo metų laiku. Daugiausia jų bangos į krantą išmeta per audras. Didesnių audrų jūroje paprastai kyla pavasarį arba rudenį. Tada kur kas labiau tikėtina rasti gintarų nei šiltą ir saulėtą vasaros dieną. Po audros jų patartina ieškoti bangų išmestose jūržolėse.

Nurašyk pabrauktus daiktavardžius. Parašyk jų giminę, skaičių ir linksnį.

Gintarų – vyr. g., dgs., K.;

2. Pasirink ir išlinkсниuok vieną moteriškosios ir vieną vyriškosios giminės daiktavardį. Sutartiniu ženklu pažymėk jų galūnes.

Žuvelė, bangelė, valtelė.

Jūreivis, medelis, žvejys.

Linksnis	Vienaskaita	Daugiskaita
V. kas?		
K. ko? kieno?		
N. kam?		
G. ką?		
Įn. kuo?		
Vt. kur? kame?		
Š. (–)		

KOKIE DAIKTAVARDŽIAI VISADA RAŠOMI DIDŽIAJA RAIDE?

P. 52–53

1. Perskaityk tekstą apie vieną iš Klaipėdos senamiesčio skulptūrų. Pabrauk žodžius, kuriuos visada pradedame rašyti didžiąja raide.

KLAIPĖDOS SENAMIESTYJE, NETOLI TURGAUS GATVĖS, VEŽĖJŲ SKERSGATVYJE, ANT SIENOS PRIEŠAIS „PĖDOS“ GALERIJĄ GALIMA IŠVYSTI SKULPTŪRĄ „SLIBINAS“. APIE 145 KILOGRAMUS SVERIANTI, 320 CENTIMETRŲ ILGIO SKULPTŪRA IŠ PLIENO, BRONZOS IR GRANITO – TARSI MISTINIS KLAIPĖDOS VARDŲ ATSIKADIMO LEGENDOS ĮAMŽINIMAS. SLIBINO SKULPTŪROS KŪRĖJAS – DAILININKAS VYTAUTAS KARČIAUSKAS. DAILININKAS PASAKOJO, KAD IDĖJA SUKURTI „SLIBINĄ“ KILO PERSKAIČIUS PADAVIMĄ APIE DU BROLIUS – ELNĮ IR VILKĄ, IŠĖJUSIUS IEŠKOTI VIETOS MIESTUI. VIENAS IŠĖJO APLINKELIU PALEI AKMENOS UPĘ, KITAS PASIRINKO ARTIMESNĮ KELIĄ PER PELKES IR PRAŽUVO. PO KURIO LAIKO BROLIS APTIKĖS PRAŽUVĖLIO PĖDSAKUS IR KAŽKOKIĄ KLAIKIĄ PĖDĄ. TOJE VIETOJE VĖLIAU IR ATSIKADUSI KLAIPĖDA.

SKULPTORIUS, PADOVANODAMAS MIESTUI SKULPTŪRĄ, PASIŪLĖ PRADĖTI MINĖTI KLAIPĖDOS VARDADIENĮ. SLIBINO SKULPTŪRA, ANOT JOS AUTORIAUS, SIMBOLIZUOJA RYŠĮ TARP ŽEMĖS IR DANGAUS, VANDENS IR UGNIES. PADARAS SIENA SLENKA ŽEMYN, O IŠ JO NASRŲ Į DIDELĘ PĖDĄ BĖGA VANDUO.

Užpildyk lentelę.

Miesto pavadinimas	Upės pavadinimas	Gatvių pavadinimai	Žmonių vardai, pavardės

KAIP DALYVAUTI DEBATUOSE?

1. Kaip vyksta debatai? Kas vyksta prieš debatus, kas – per debatus, o kas – po jų? Nurodyk rodyklėmis.

Savo nuomonę pasako pritariantieji keliamam klausimui.	Susiskirstoma į keturias grupes: pritariantieji ir prieštaraujantieji debatų temoje keliamam klausimui, debatų teisėjai ir stebėtojai .	Teisėjai įvertina, kuri debatų dalyvių grupė savo nuomonę įrodė sklandžiau.	Pritariantieji ir prieštaraujantieji pasirengia pasakyti savo nuomonę ir apgalvoja argumentus.	Savo nuomonę pasako prieštaraujantieji keliamam klausimui.
--	---	---	--	--

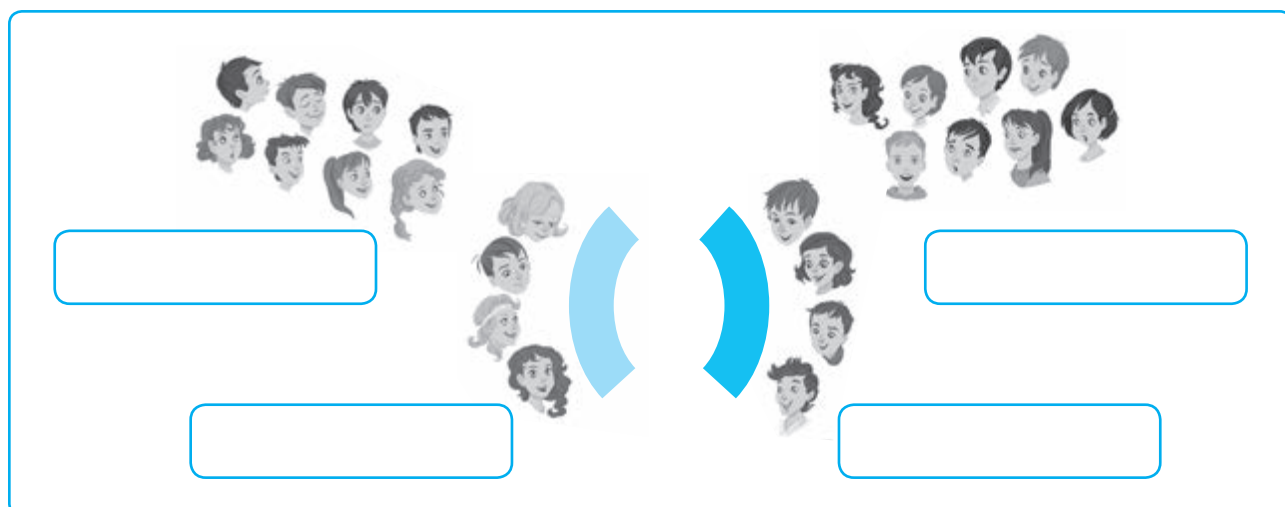
Prieš debatus

Per debatus

Po debatų

Apibendrinamąją kalbą pasako pritariantieji.	Prieštaraujantieji klausinėja pritariančiuosius, o šie atsako į klausimus.	Apibendrinamąją kalbą pasako prieštaraujantieji.	Stebėtojai pasako savo nuomonę apie debatus ir teisėjų vertinimus.	Pritariantieji klausinėja prieštaraujančiuosius, o šie atsako į klausimus.
--	--	--	--	--

2. Kur per debatus sėdi pritariantieji, kur – prieštaraujantieji, kur – teisėjai, o kur stebėtojai? Parašyk.

KĄ PER DEBATUS IŠSIAIŠKINO VAIKAI?

1. Išklausyk debatų „Bibliotekos knygoms TAIP ar NE?“ garso įrašą ir atsakyk į klausimus.

- Kiek asmenų pasakė savo nuomonę? Pažymėk teisingą atsakymą.

- A. Du asmenys.
B. Trys asmenys.
C. Keturi asmenys.
D. Penki asmenys.

Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka

- Ką vaikai pasakė apie bibliotekas ir bibliotekininkus? Teisingus atsakymus pažymėk ☒.

☐	Su bibliotekininku galima pasikonsultuoti dėl knygų.
☐	Bibliotekos knygas skaitytojams dovanoja.
☐	Bibliotekininkai rengia susitikimus su rašytojais, knygų aptarimo popietes.
☐	Bibliotekos prekiauja knygomis.
☐	Bibliotekininkai organizuoja įvairius knygų skaitymo konkursus.

- Kuo ypatinga Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka? Teisingus atsakymus pažymėk ☒.

☐	Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje yra visi Lietuvoje išleisti leidiniai.
☐	Vaikų literatūros skyriuje galima pasiskolinti knygą vienam mėnesiui.
☐	Šioje bibliotekoje galima rasti tik suaugusiems skirtų leidinių.
☐	Vaikų literatūros skyriuje galima pasiskolinti knygą penkiems mėnesiams.
☐	Vaikų literatūros skyriuje galima pasiskolinti knygą vieniems metams.